

Jaarplan 2020

NV Economische Impuls Zeeland

Titel	Jaarplan 2020
Ondertitel	NV Economische Impuls Zeeland
Datum	november 2019

© NV Economische Impuls Zeeland, 2019

Dit jaarplan is een uitgave van NV Economische Impuls Zeeland. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van NV Economische Impuls Zeeland te Vlissingen.

Inhoudsopgave

Leeswijzer jaarplan 2020	4
1. Inleiding	5
2. Invest in Zeeland	6
3. Innovatiefinanciering	9
4. Programma- en projectontwikkeling	12
4.1 Circulaire economie en Energietransitie	13
4.2. Smart Delta Resources	16
4.3. Logistiek, Maintenance en Energie	17
4.4 Vrijetijdseconomie	20
5. Projectenoverzicht	23

Leeswijzer jaarplan 2020

Het Strategisch Meerjarenplan: Impuls voor een krachtige delta vormt de onderlegger voor dit jaarplan 2020. In dit jaarplan 2020 worden de kernactiviteiten en doelstellingen voor 2020 per cluster kort belicht.

Achterin dit plan is een uitgebreid projectenoverzicht toegevoegd. Hierin worden alle projecten en de rol van Impuls beschreven.

In dit overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die in 2019 (of eerder) zijn gestart en in 2020 doorlopen (lopende projecten), projecten die momenteel nog in de pre-uitvoeringsfase bevinden en interessant lijken om in 2020 te ontwikkelen (nieuwe projecten) en verkenningen.

De officiële naam NV Economische Impuls Zeeland wordt in dit jaarplan afgekort tot Impuls.

1. Inleiding

Impuls heeft in 2019 in navolging van andere ROM's een meerjarenplan opgesteld. Dit biedt een raamwerk voor de komende periode. Door het opstellen van een meerjarenplan werkt Impuls met een langere termijnhorizon om de Zeeuwse economie structureel te versterken. In dit jaarplan 2020 is een eerste vertaalslag gemaakt voor een missie gedreven aanpak.

De gekozen missies zijn:

- 1) CO2 reductie en verduurzaming van het mkb en grootbedrijf
- 2) Economisch toekomstbestendige en leefbare delta

Impuls richt zich met haar activiteiten in de clusters Invest in Zeeland, Innovatiefinanciering en Programma- en projectontwikkeling op realisatie van deze missies.

De missiegedreven aanpak op basis van maatschappelijke opgaven sluit goed aan op het beleid van zowel gemeenten, Provincie Zeeland als het Rijk en Europa.

In ons meerjarenplan is de krapte op de arbeidsmarkt aangegeven als één van de belangrijkste uitdagingen voor de Zeeuwse economie. Er wordt momenteel gewerkt aan het uitwerken van een businessplan voor Talent Attract, dat zich richt op het aantrekken van nieuw talent in brede zin voor Zeeland. De exacte afbakening, taken en financiering worden momenteel uitgewerkt. De besluitvorming hierover wordt 1e kwartaal 2020 verwacht.

2. Invest in Zeeland

De kerntaken van Invest in Zeeland voor 2020 zijn promotie, acquisitie en handelsbevordering. Hiermee wordt invulling gegeven aan de internationaliseringsopdracht. Alle inzet van het cluster heeft betrekking op één van deze drie kerntaken. Daarnaast worden de ambities en activiteiten van Invest in Zeeland zo veel mogelijk afgestemd met de nationale acquisitiestrategie voor 2020-2025 van de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en het Invest in Holland-netwerk, waar Invest in Zeeland onderdeel van uitmaakt. Op regionaal niveau wordt dit gedaan met Provincie Zeeland, gemeenten, North Sea Port en het bedrijfsleven.

Ambitie

De ambitie van Invest in Zeeland is het aantrekken, ondersteunen en behouden van bedrijven die een aanvulling zijn op de Zeeuwse economie, die ketens versterken en voldoende kwaliteit en substantie hebben om een duurzame bedrijfsvestiging te realiseren. Daarbij ligt de focus op buitenlandse en op reeds in Zeeland gevestigde bedrijven die een minimum aan vijf arbeidsplaatsen opleveren binnen drie jaar.

In 2020 wordt handelsbevordering (trade) opgepakt als nieuwe taak, met als doel Zeeuwse ondernemers te ondersteunen bij zakendoen met het buitenland. In eerste instantie doet Invest in Zeeland dit als pilot voor een periode van twee jaar. Invest in Zeeland sluit hiervoor aan bij het platform van Trade and Innovate NL dat zich inzet voor de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven.

Doelstellingen

De ambities voor 2020 en verder zijn door te vertalen naar de volgende doelen:

- Acquisitie van nieuwe bedrijven met een focus op de sterke Zeeuwse sectoren chemie- en procesindustrie, agrifood, logistiek en offshore wind.
- Strategisch Accountmanagement: behoud van gevestigde bedrijven en ondersteuning bij uitbreidingsinvesteringen.
- Handelsbevordering: Internationalisering van het Zeeuwse bedrijfsleven door middel van handelsbevordering die aansluit bij de behoeftes van deze bedrijven.

Promotie en marketing van Zeeland als economische vestigingsregio, van Invest in Zeeland als ondersteunende organisatie en ten behoeve van handelsbevordering.

Acquisitie van nieuwe bedrijven

Door middel van de acquisitie van nieuwe bedrijven draagt Invest in Zeeland bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor zowel bedrijven als werknemers in Zeeland. De bedrijven worden zowel proactief als reactief geacquireerd en worden ondersteund met een veelheid aan diensten om het vestigingsproces zo soepel mogelijk te laten verlopen. Eenmaal in Zeeland blijft Invest in Zeeland actief betrokken bij deze bedrijven.

Acquisitie op sectoren

Invest in Zeeland acquireert proactief bedrijven die passen binnen zijn in de sterke Zeeuwse sectoren Chemie en Procesindustrie, Agrifood, Logistiek en Offshore Wind. Reactief ondersteunt zij ook bedrijven uit andere sectoren.

Via het Invest in Holland-netwerk wordt internationale acquisitie gecoördineerd aangepakt. Invest in Zeeland neemt er deel aan de Nationale Acquisitieteams (NAT) die passen bij de sterke Zeeuwse sectoren Chemie en Agrifood en aan het Nationaal Acquisitie Overleg (NAO) Logistiek. Omdat er geen landelijke acquisitiestrategie is voor de Offshore Wind-sector is Invest in Zeeland voor een gecoördineerde aanpak aangesloten bij het platform Energy Port Zeeland, waarin zij is

vertegenwoordigd in de werkgroepen Business & Business Development en Profilering & Communicatie.

Daarnaast is Invest in Zeeland actief betrokken bij Smart Delta Resources (SDR) en Symbioses for Growth (S4G), waar bedrijven samenwerken restcapaciteit uit te wissen. Zowel de sector-overstijgende samenwerking door bedrijven in de regio met het oog op duurzaamheidsdoelen, als de beschikbaarheid aan reststromen, capaciteit en utilities, maken Zeeland aantrekkelijk voor bedrijven. Deze gegevens worden ook in 2020 benut voor marketing en acquisitie.

Bij de acquisitie wordt gebruik gemaakt van de in 2019 vernieuwde proposities van de sterke Zeeuwse sectoren en subsectoren. Een dergelijke werkwijze is in de wereld van Foreign Direct Investment (FDI) een bewezen succesvolle strategie.

Geografische acquisitie

Naast de sectorfocus heeft Invest in Zeeland ook in 2020 een landenfocus op België, meer specifiek de aan Zeeland grenzende regio van Vlaanderen omdat hier de meeste interesse is van bedrijven in Zeeland. Van alle buitenlandse bedrijven die door Invest in Zeeland geacquireerd zijn, is het grootste aantal afkomstig uit deze regio. Deze bedrijven leveren gemiddeld genomen wel minder arbeidsplaatsen en investeringsvolume dan andere ondersteunde bedrijven.

Strategisch Accountmanagement

Diverse globale trends wijzen op verminderde activiteit in buitenlandse investeringen in de komende jaren. Daarnaast is er wereldwijd grote concurrentie om dergelijke projecten binnen te halen. Uitbreidingsinvesteringen binnen al bestaande vestigingen zijn bovendien over het algemeen van grotere toegevoegde waarde dan initiële (buitenlandse) greenfield investeringen. Binnen het Invest in Holland-netwerk zijn uitbreidingsinvesteringen door buitenlandse bedrijven goed voor 20% nieuwe leads, 50% van de gecreëerde werkgelegenheid en 50% van het investeringsvolume. Daarom besteedt Invest in Zeeland voortdurend aandacht aan het identificeren van mogelijke uitbreidingsinvesteringen van bedrijven in Zeeland en deze op te volgen.

Dat doet Invest in Zeeland door reeds in Zeeland gevestigde bedrijven te bezoeken. Tegelijkertijd worden op deze manier signalen over het vestigingsklimaat (regionaal en nationaal) geregistreerd en op het juiste niveau onder de aandacht gebracht.

Samen met het NFIA bezoekt Invest in Zeeland middels het 'Investor Relations (IR) programma, gestructureerd de belangrijkste bedrijven met een buitenlandse moeder in Zeeland. Met dezelfde doelstelling worden door Invest in Zeeland de grootste Nederlandse bedrijven in Zeeland bezocht onder de noemer Strategisch Accountmanagement (SA).

Dankzij strategisch accountmanagement kan bovendien vroegtijdig gesignaleerd worden wanneer bedrijven overwegen zich te verplaatsen naar een andere locatie in of buiten Zeeland en kan tijdig en gericht actie ondernomen worden. Vanuit een onafhankelijke positie kan Invest in Zeeland bemiddelen en adviseren. Hierbij spant Invest in Zeeland zich maximaal in om bedrijven voor de provincie te behouden.

Internationalisering door middel van handelsbevordering

Onderzoek toont aan dat internationaal actieve ondernemingen sneller groeien qua werkgelegenheid dan regionaal opererende ondernemingen. De geboden arbeidsplaatsen hebben daarbij een hogere arbeidsproductiviteit, bieden een meer constante werkgelegenheid en voegen per arbeidsplaats meer waarde toe. Op dit moment wordt al een groot deel van de omzet door mkb in het buitenland gerealiseerd. Door dit nog verder te stimuleren kan het zorgen voor een meer competitieve Zeeuwse economie. Internationalisering wordt kortom steeds belangrijker. Daarom

gaat Invest in Zeeland in 2020 hierop inzetten door middel van handelsbevordering Landelijk vindt hiervoor afstemming plaats met Trade and Innovate NL (TINL), de regisserende netwerkorganisatie voor de publieke krachtenbundeling (Rijk, regio's en decentrale overheden) op het gebied van internationalisering.

De eerste stap is het uitvoeren van een onderzoek naar de behoefte van de bedrijven in Zeeland aan ondersteuning bij internationaal ondernemen. Op basis van de resultaten hieruit zijn mogelijke vervolgstappen het helpen vinden van nieuwe afzetmarkten, organiseren van informatie- en voorlichtingsbijeenkomsten, het ontvangen van inkomende handelsmissies, organiseren van of aanhaken bij uitgaande handelsmissies en matchmaking tussen Zeeuwse bedrijven en potentiële internationale handelspartners.

Promotie en marketing van Zeeland als economische vestigingsregio

Het is van belang dat wat Zeeland te bieden heeft goed zichtbaar is bij potentiële investeerders in binnen- en buitenland, maar ook in de eigen regio. Aan de basis van goede resultaten uit acquisitie ligt een structurele en professionele promotie en marketing van Zeeland als aantrekkelijke vestigingsregio voor bedrijven. Dit gebeurt zowel online als offline, gericht op het vergroten van de algehele zichtbaarheid van Zeeland als economische vestigingsregio en van Invest in Zeeland als dienstverlener bij de belangrijkste doelgroepen voor Invest in Zeeland.

Bij alle marketingactiviteiten wordt de samenwerking en afstemming met Zeeuwse partners zoals Provincie Zeeland en VVV Zeeland voortgezet. Op nationaal niveau vindt afstemming plaats met de partners in het Invest in Holland-netwerk en meer specifiek de NFIA.

Netwerk

Het merendeel van de leads komt voort uit het netwerk. Een sterk en breed netwerk vergroot de slagkracht van Invest in Zeeland en de zichtbaarheid van de mogelijkheden in Zeeland. Invest in Zeeland ontmoet, versterkt en breidt het netwerk uit door deelname, bijdrage en bezoek aan onder meer beurzen, seminars, events en andere bijeenkomsten.

Invest in Zeeland werkt samen met Impuls-collega's, Provincie Zeeland en gemeenten, North Sea Port, reeds gevestigde bedrijven, zakelijk dienstverleners en onderwijs. Daarnaast is Invest in Zeeland onderdeel van de landelijke netwerkorganisatie Invest in Holland, waarin Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA), NDH/HIDC en alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen vertegenwoordigd zijn. De NFIA heeft naast het hoofdkantoor in Den Haag wereldwijd 30 kantoren. Alle activiteiten binnen dit netwerk hebben tot doel het aantal buitenlandse investeringen te laten groeien.

3. Innovatiefinanciering

Het cluster Innovatiefinanciering heeft samen met diverse partners een innovatie ecosysteem opgebouwd waarin innovatieve startende en mkb-ondernemers kunnen groeien en innoveren. Partners binnen dit ecosysteem zijn overheden, kennisinstellingen en ondernemers. Het cluster heeft een belangrijke rol bij het verder inrichten van dit Zeeuwse samenwerkingsverband en vormt hiermee de verbindende factor tussen tal van initiatieven in de financieringsketen. Dit ecosysteem draagt bij aan vernieuwing van de economie, ondernemerschap, innovatie en groei.

Eerstelijnsfunctie Innovatiefinanciering

De eerstelijnsfunctie wordt vanuit het cluster vorm en inhoud gegeven en omvat onder andere een aanjaagrol naar diverse subsidieregelingen. De afgelopen jaren heeft het cluster deze rol vervuld richting OPZuid, MIT Zuid, CrossRoads en Link2Innovatie. Dit wordt in 2020 gecontinueerd.

Hiernaast wordt een start gemaakt met het faciliteren van het project Financieringstafel Zeeland. Financieringstafel Zeeland is de volgende stap in de versterking van het Zeeuwse financieringslandschap en heeft als doel de transparantie in de kapitaalmarkt te verhogen en betere samenwerking te realiseren tussen financiers (waaronder regelingen van overheden en informal investors). Hierdoor zijn meer ondernemers in staat hun plan gefinancierd te krijgen. Impuls is mede organisator van deze financieringstafel, welke tezamen met Rewin West-Brabant en KplusV wordt georganiseerd. Aan de tafel schuiven diverse financiers aan en kunnen casussen worden ingebracht door ondernemers. De taak van Impuls is – naast het mede organiseren van de financieringstafel – dit initiatief onder de aandacht brengen bij stakeholders en het aanleveren van casussen vanuit Zeeland. Dit project is een pilot en loopt tot ultimo 2020, waarna een evaluatie volgt. Dit initiatief wordt gefinancierd door het Ministerie van EZK en de Provincie Zeeland.

Zeeland Financial Matching

Zeeland Financial Matching (Zeeland FM) koppelt ondernemers aan financiering- of subsidieadviseurs om het businessplan of de subsidieaanvraag te versterken. Het gevolg is een verhoging van de slagingskans van een financieringsaanvraag. Met de vouchers die door Zeeland FM beschikbaar worden gesteld, geeft het project een tegemoetkoming in de kosten van de betreffende adviseur. Dit verlaagt de drempel voor ondernemers om hen in te schakelen.

In 2020 zet Zeeland FM de gerealiseerde wijzigingen van 2019 verder in de markt. Dit houdt in dat er naast de vouchers van maximaal 2.500 euro ook vouchers van maximaal 5.000 euro beschikbaar komen. Tevens is de doelgroep verbreed naar subsidieaanvragen, m.a.w. de vouchers van Zeeland FM kunnen ook worden ingezet om een adviseur in te huren om een subsidieaanvraag te schrijven.

Groei InnoGo!

Het fonds InnoGo! is in 2019 definitief naar twee miljoen euro gegroeid en deze omvang is ten minste tot en met 2023 gegarandeerd. De externe deskundigencommissie is uitgebreid. Met ingang van 2020 wordt de maximale lening omvang opgehoogd naar 200.000 euro, dit is momenteel 100.000 euro.

Doorontwikkeling Zeeuws Participatiefonds

Het streven is de komende jaren het Zeeuws Participatiefonds naar een fondsomvang van 13,5 miljoen euro door te laten groeien. Momenteel is de fondsomvang ongeveer 11,5 miljoen euro. De financiële middelen en benodigde governance structuur zijn inmiddels ingericht. 2020 zal in het teken staan van fondsuitvoering, waardoor meer de nadruk op het financieren en begeleiden van groeiende mkb ondernemingen zal komen te liggen.

Fonds Verblifsrecreatie Zeeland

Hiernaast zijn in 2019 de voorbereidingen getroffen voor de oprichting van een nieuw fonds: het Fonds Verblifsrecreatie. Het fonds heeft als doel om campingeigenaren in Zeeland in staat te stellen (meer) te investeren in de duurzaamheid en vitaliteit van hun bedrijf, passend binnen de kaders van de kustvisie. Door middel van het verstrekken van achterstelde leningen vinden investeringen plaats. De omvang van het fonds is zes miljoen euro, waarvan drie miljoen wordt ingebracht uit de Regio Deal van de Provincie Zeeland. De looptijd van het fonds is 15 jaar. Investeringsfonds Zeeland B.V. wordt de enig aandeelhouder van dit fonds. De verwachting is dat dit fonds voor ultimo 2019 zal zijn opgericht. In 2020 worden naar verwachting de eerste leningen vanuit dit fonds verstrekt.

Samenwerking met Dockwize

Het cluster Innovatiefinanciering werkt samen met Dockwize en de onderzoeksafdeling van HZ University of Applied Sciences onder de naam Dockwize. Dockwize biedt de volgende diensten aan: onderzoek (i.s.m. HZ), diverse innovatieprogramma's voor starters en mkb-ers en faciliteiten waaronder huisvesting, netwerk en financiering.

Dockwize focust zich op innovatieve starters (inclusief studenten) en mkb-ers. In beginsel individuele bedrijven, maar in de toekomst is de ambitie dit uit te breiden richting corporate bedrijven. Het cluster Innovatiefinanciering levert financieringsmogelijkheden met betrekking tot de dienstverlening en programma's van Dockwize.

De programma's in de programmalijn van Dockwize kunnen dienen als leadgenerator voor de innovatiefondsen InnoGo! en Zeeuws Participatiefonds. Daarnaast kunnen de bedrijven die reeds worden gefinancierd gebruik maken van de programma's, zodat deze onderdelen elkaar versterken.

Aansluiting beleid Ministerie EZK en Provincie Zeeland

Vanuit het cluster Innovatiefinanciering wordt aansluiting gezocht met het beleid van EZK en het coalitieakkoord van de provincie Zeeland. Hieronder worden een paar aspecten toegelicht:

Fundright

Impuls gelooft in de kracht van diversiteit en een evenwichtig team. Impuls heeft een beleid te streven naar een gelijkwaardige verdeling tussen vrouwen en mannen in haar medewerkersbestand. De huidige verdeling tussen vrouwen en mannen is binnen Impuls momenteel ongeveer gelijk. Investeringsfonds Zeeland heeft de intentie om het initiatief Fundright te ondertekenen en is zich momenteel aan het oriënteren welke consequenties een aansluiting bij het initiatief Fundright heeft, inclusief wat dit betekent voor haar deelnemingen. Hierover vinden gesprekken plaats.

Aansluiting MKB actieplan en Economische Agenda Provincie Zeeland

De activiteiten van het cluster sluiten goed aan op het MKB actieplan, wat zicht richt op het brede innovatieve mkb in Zeeland en bij de innovatieparagraaf van de economische agenda van de provincie Zeeland. Het cluster Innovatiefinanciering focust zich op innovatief mkb. De aansluiting met het actieplan is terug te zien in financiering van innovaties door de diverse fondsen, het vergroten van toegang tot financiering door het vouchersysteem Zeeland FM, de eerstelijnsfunctie, de financieringstafel en het stimuleren en ondersteunen van innovatief ondernemerschap middels de diverse programma's binnen Dockwize (start-up, scale-up en investor readiness), waarmee een intensieve samenwerking is vanuit het cluster innovatiefinanciering.

Interregionale samenwerking en uitbreiding netwerk

Het cluster Innovatiefinanciering streeft continue naar vergroting van haar netwerk, dit doet het cluster onder meer door:

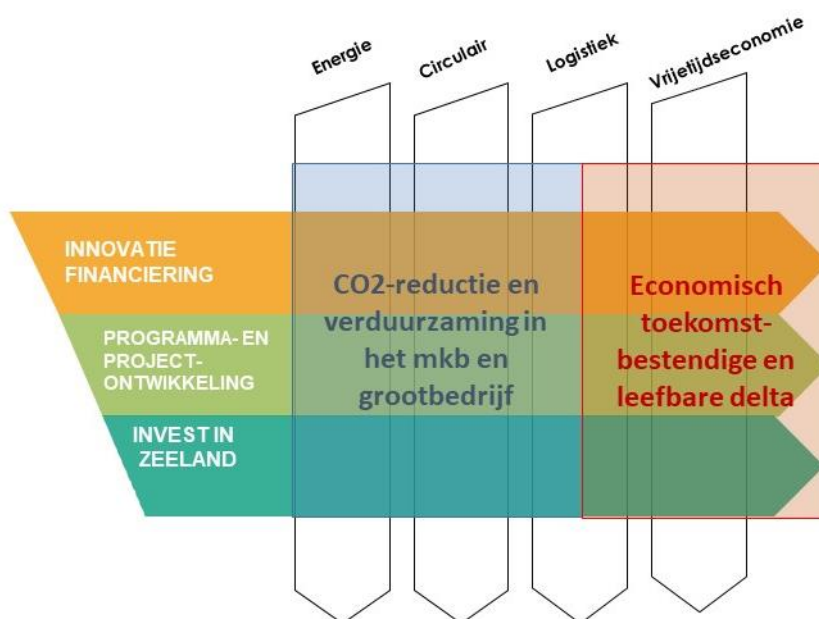
- Deelname aan het ROM Capital overleg, daarnaast regelmatig contact en overleg met medewerkers van andere ROM's.
- Regelmatig overleg met de Kamer van Koophandel.
- Periodiek spreekuur door het octrooicentrum en regelmatig overleg met RVO.
- Aansluiting bij Techleap (via Dockwize).
- Kennismaking en samenwerking met Invest-NL.
- Lidmaatschap Nederlandse Vereniging voor Participatiemaatschappijen.

Overig

- Versterking van de bovenregionale samenwerking in de omliggende regio's in Nederland en Vlaanderen. Een frequenter contact met andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen zorgt daarnaast voor meer kennisdeling.
- Verdere professionalisering van de backoffice door het gebruik van het geïmplementeerde CRM-systeem en het inrichten van een efficiënter leningbeheer.

4. Programma- en projectontwikkeling

Impuls heeft in haar meerjarenstrategie gekozen voor een missiegedreven aanpak. De gekozen missies zijn 1) CO2 reductie en verduurzaming van het mkb en grootbedrijf en 2) Economisch toekomstbestendige en leefbare delta. Het cluster richt zich op programma ontwikkeling en projecten die bijdragen aan deze missies. Centraal daarbij staan de sterke sectoren van de Zeeuwse economie. Impuls richt zich in dit cluster primair op samenwerking tussen bedrijven en betreft kennisinstellingen en overheden daarbij. Het cluster richt zich niet op individuele business development van bedrijven. Vandaar dat de bestaande consortia/Kennis & Innovatienetwerken een belangrijke rol hebben in de programmaontwikkeling en projectuitvoering.

Ecosysteemontwikkeling

De ontwikkeling van programma's en projecten vindt plaats in nauwe samenwerking met partijen in en buiten de regio. Impuls verbindt bedrijven, kennisinstellingen en overheden rondom thema's en bouwt gezamenlijk aan een werkend ecosysteem gericht op het verhogen van de innovatiekracht en verduurzaming binnen de economische thema's van Zeeland. Impuls is zowel aanwezig in regionale als bovenregionale netwerken, waardoor Impuls haar rol als ecosysteemontwikkelaar goed kan invullen.

Belangrijke spelers in het ecosysteem zijn onder meer Provincie Zeeland, North Sea Port, de dertien gemeenten, Economic Board Zeeland, HZ University of Applied Sciences, Scalda, UCR en de consortia als Smart Delta Resources, Zeeland Connect, Dockwize, Toeristisch Ondernemend Zeeland en Food Delta. Daarnaast zijn er contacten met de andere Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, universiteiten en hogescholen. Speciale aandacht is er voor grensoverschrijdende samenwerking met Vlaanderen op diverse thema's. Op projectbasis wordt ook gewerkt met RVO, Kamer van Koophandel en andere landelijke spelers.

Bovenstaande afbeelding geeft een aantal elementen van het regionale ecosysteem weer.

Aansluiting beleid (EU, Rijk, Provincie Zeeland en gemeenten)

De missiegedreven aanpak op basis van maatschappelijke opgaven sluit goed aan op het beleid van zowel gemeenten, Provincie Zeeland als het Rijk en Europa. Impuls speelt een belangrijke rol in het versneld realiseren van de maatschappelijke oplossingen door het versterken van de kennis naar kunde en kassa (valorisatie) en het beter betrekken van het innovatief mkb. Vanuit het cluster Programma- en projectontwikkeling werkt Impuls samen met consortia van bedrijven en Kennis & Innovatienetwerken. De fondsen en projecten van het cluster Innovatiefinanciering dragen bij aan de valorisatie van kennis-kunde-kassa voor individuele bedrijven.

De missiegedreven aanpak van Impuls sluit goed aan bij de strategische opgaven uit het coalitieakkoord: Samen verschil maken, met name op het gebied van de Energietransitie, Klimaatadaptatie en Slimme Mobiliteit.

Werkwijze en aanpak

De focus op missies vraagt een meer integrale aanpak tussen verschillende sectoren. Dit betekent dat het cluster Programma- en projectontwikkeling als één cluster zal opereren met de missies als belangrijk kompas. Sterke consortia zijn voor Impuls de basis om regionale economische ontwikkeling te stimuleren. De bestaande consortia zijn sectoraal georganiseerd maar werken binnen hun agenda's aan bovenstaande missies. Impuls speelt een belangrijke rol in het ondersteunen en verbinden van deze consortia. Onder meer bij het toe leiden naar landelijke, provinciale en Europese subsidieregelingen en andere financieringsmogelijkheden als Invest NL.

4.1 Circulaire economie en Energietransitie

De vraag naar grondstoffen neemt wereldwijd sterk toe. Daarom werkt de overheid samen met het bedrijfsleven, kennisinstututen en natuur- en milieuorganisaties, overheden, vakbonden, financiële instellingen en andere maatschappelijke organisaties om zuiniger en slimmer met grondstoffen om te gaan.

Doelstelling Nederland 2050

Het doel is dat Nederland volledig circulair is in 2050. Het kabinet heeft drie doelstellingen geformuleerd om de Nederlandse economie zo snel mogelijk circulair te maken:

1. Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
2. Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen. Zoals biomassa, dat is grondstof uit planten, bomen en voedselresten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele bronnen en het is beter voor het milieu.
3. Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

Circulaire economie in Coalitieakkoord Provincie Zeeland

In het coalitieakkoord van de Provincie Zeeland, wordt circulaire economie een rode draad genoemd voor de economische agenda, samen met de uitdaging van de energietransitie. Impuls sluit zich bij bovengenoemde doelstellingen aan met haar initiatieven in het Zeeuwse bedrijfsleven. Dit betekent dat Impuls voor alle clusters initiatieven en projecten langs deze lijn probeert te ontwikkelen. Een integrale aanpak is hierbij noodzakelijk. Dit vergt ook voor Impuls een nieuwe werkwijze, waarbij het cluster circulaire economie zorgt voor kennis en ervaring op het vlak van circulaire economie. Het zal echter heel wat jaren duren om sectoren hierin mee te nemen en hun bedrijfsstrategie meer circulair te maken.

Koppeling tussen circulaire economie en energietransitie

Zoals het Rijk voornemens is om de circulaire economie en de energietransitie aan elkaar te koppelen, zo wil Impuls ook beide thema's aan elkaar gaan verbinden. Ook voor energietransitie geldt dat het over alle clusters heen speelt en dus een integrale aanpak vergt. Het cluster Circulaire economie en Energietransitie zal nadrukkelijker de dialoog aangaan met de andere clusters om deze beide thema's onder de aandacht te brengen en andere sectoren te helpen om hiermee aan de slag te gaan.

Regionale Energiestrategie

Impuls is één van de vijf initiatiefnemers voor het opstellen van de Regionale Energiestrategie, die 30 regio's in Nederland moeten maken. Doel van de energiestrategie is plannen te maken om in 2030 49% CO₂-reductie te realiseren en in 2050 95%. In de zomer van 2019 is in Zeeland het concept hiervoor opgeleverd en dit stuk zal de komende jaren steeds worden aangepast op basis van voortschrijdende inzichten.

Het cluster Circulaire economie en Energietransitie levert capaciteit voor de tafel gebouwde omgeving; het voorzitterschap van deze tafel wordt door een medewerker van het cluster ingevuld. Dit betekent dat Impuls zowel een belangrijke rol speelt bij de totstandkoming van de strategie, als nu bij de uitvoering ervan, middels startprojecten. De startprojecten richten zich op het terugdringen van de energievraag in de gebouwde omgeving en het onderzoeken van alternatieve warmtebronnen

voor aardgas. Er worden meerdere startprojecten in 2020 rondom deze thema's opgezet. Het komende jaar zal Impuls samen met de andere vier partners, meedenken in het vormgeven van de uitvoering en de structuur die hiervoor noodzakelijk is, plus de gewenste rol van de betrokken partijen.

Circulaire projecten

Het cluster Circulaire economie en Energietransitie heeft sinds 2015 ervaring opgedaan met circulaire projecten in het Zeeuwse bedrijfsleven. Vooral met de bouwsector is ervaring opgedaan met circulair bouwen. Lopende projecten, ook in 2020 zijn het project 'Circulair bouwen in de sociale woningbouw', 'Circulair Beleven' in de recreatiesector en het opzetten van een Kennis- en Innovatienetwerk op het vlak van circulair bouwen, met als doel de opgedane kennis breed te verspreiden in het Zeeuwse bedrijfsleven.

Daarnaast zijn de programma's Symbiosis for Growth (S4G) en Biovoice opgezet, samen met onder andere Rewin en met steun van de Provincie Zeeland en het Ministerie van EZK. Het project S4G brengt bedrijven met elkaar in contact om reststromen of capaciteit (opslag, laboratorium, personeel) aan elkaar aan te bieden. Impuls zal beiden programma's doorzetten in 2020.

Ambities 2020

Het cluster Circulaire economie en Energietransitie wil als aanjager fungeren richting de andere clusters. Zodat zij bedrijven uit hun netwerk op de hoogte kunnen brengen van de mogelijkheden van circulaire economie en energietransitie. Door gebruik te maken van het brede netwerk van Impuls, zal het gemakkelijker zijn om deze thema's breed onder de aandacht te brengen. De medewerkers van het cluster kunnen expertise inbrengen, zodat bedrijven laagdrempelig aan de slag kunnen gaan.

Voor het cluster circulaire economie en energietransitie streeft Impuls ernaar om in 2020 in totaal drie nieuwe projecten te ontwikkelen. Het projectenoverzicht in de bijlage geeft een verdere uitsplitsing van lopende en nieuwe projecten.

4.2 Smart Delta Resources

Smart Delta Resources (SDR) is een samenwerkingsverband van energie- en grondstof intensieve bedrijven in de zuidwestelijke deltaregio. De betrokken sectoren zijn chemie, basismetaal, energie en food. SDR wordt ondersteund Provincie Zeeland, Provincie Oost Vlaanderen North Sea Port en Impuls, waarvan laatstgenoemde ook als facilitator optreedt. Het betreft een unieke samenwerking gericht op industriële symbiose en een klimaat neutrale industrie. Voor 70% wordt dit initiatief gefinancierd door bijdragen van de betrokken bedrijven. Daarnaast ontvangt SDR aanvullende ondersteuning van Provincie Zeeland, North Sea Port, Provincie Oost Vlaanderen en Impuls.

Ontwikkelingen

Het Klimaatvraagstuk staat hoog op de agenda van SDR bedrijven. SDR heeft haar ambities neergelegd in de roadmap 'towards a climate neutral industry in the Delta Region'. De Delta Region neemt een groot gedeelte van de Nederlands-Vlaamse CO2 uitstoot voor haar rekening en de industrie vormt een stevig fundament voor de regionale economie.

In de roadmap zijn acht projecten gedefinieerd rondom de drie thema's; elektriciteit en waterstof, circulaire grondstoffen en CO2 opslag en gebruik (CCS en CCU). In 2019 zijn deze acht projecten, die meestal een lang traject van uitvoering kennen, ter hand genomen. De verkenning van een 1 GW electrolizer is hier een voorbeeld van. Doel van dit project is om via elektrolyse van water met elektriciteit uit wind en zon waterstof te gaan maken voor grootschalige industriële toepassing. Tevens zijn er projecten en onderzoeken opgestart naar de benodigde buisinfrastructuur (CUST), Ultradiepe Geothermie en elektrificatie in combinatie met de energievoorziening.

De ambities in de roadmap vormen een enorme uitdaging. SDR-leden willen meer uitvoeringskracht en middelen inzetten om de ambities uit de roadmap te verwezenlijken. Dit vergt gezamenlijk nadenken over hoe SDR wordt vorm gegeven en waar een versnelling kan worden bereikt. Eind 2019 begin 2020 zal een plan worden voorgelegd aan de board van SDR.

Rol Impuls bij SDR

Impuls treedt voor SDR op als penvoerder, bijvoorbeeld bij het aangaan van overeenkomsten. Maar ook als facilitator bij de uitvoering van de werkzaamheden voor het samenwerkingsverband, zoals het beschikbaar stellen van medewerkers en kantoorfaciliteiten. Impuls draagt tevens bij aan het beschikbare werkbudget in het kader van stimulering van economische initiatieven in de regio.

4.3 Logistiek, Maintenance en Energie

De logistieke sector in Zeeland is flink in beweging. Zeeland profileert zich steeds meer als een Living Lab voor slimme en schone mobiliteit en logistiek, een regio waar logistieke innovaties in de praktijk getest en toegepast kunnen worden. Het samenwerkingsverband Zeeland Connect is hierbij een uitstekend en onafhankelijk platform dat bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen samenbrengt en de verschillende projecten en innovaties helpt implementeren.

Zeeland Connect

Vier jaar na de oprichting van het logistieke netwerk Zeeland Connect, is het moment aangebroken om serieus op te schalen en meer projecten uit te voeren. Het feit dat voor de komende jaren een substantiële bijdrage via OPZuid, het Europese innovatieprogramma voor Zuid-Nederland, is veiliggesteld voor de projecten Zero Emissie Transport en Autonoom Transport geeft hiervoor de nodige financiële ruimte en stelt Zeeland Connect en Impuls als penvoerder in staat de nodige resources in te zetten.

Unieke logistieke testomgeving

Zeeland is als logistieke testomgeving interessant omdat onze regio een relatief grote en diverse logistieke sector kent. Alle modaliteiten zijn in de regio sterk zijn vertegenwoordigd en de lijnen zijn kort. Daarnaast heeft Zeeland nauwelijks last van de congestieproblematiek van de Europese Mainports, waardoor er veel ruimte is om nieuwe ontwikkelingen uit te testen. Deze nieuwe ontwikkelingen betreft vooral schone en duurzame transportmiddelen, autonoom transport, digitalisering & robotisering, circulaire economie en supply chains en specifieke innovaties zoals de toepassing van slimme verkeerslichten en connected transport corridors.

De 4 innovatielijnen van Zeeland Connect

Concurrentievoordeel

Het belang van Zeeland om voorop te lopen in het toepassen van logistieke innovaties levert de sector en bedrijven een concurrentievoordeel op. Dit helpt tevens in een steeds krappere wordende arbeidsmarkt. Het toepassen van innovaties zorgt voor een vitale en moderne logistieke sector en relatief veel hoogwaardige functies. Dit is goed voor de sector en het imago van Zeeland.

Kansen liggen er vooral binnen de sectoren waar Zeeland al sterk in is: Agrofood (handel, verwerking en machine industrie), Chemie en Offshore wind. Daarnaast liggen er goede kansen voor circulaire logistiek en supply chains. Diverse bedrijven zijn hierbinnen al actief en verder hergebruik van grondstoffen en materialen, denk hierbij onder andere aan decommissioning van offshore installaties, zal deze activiteiten alleen maar versterken.

Maintenance

De activiteiten op het gebied van maintenance worden vooral in samenwerking met KIC|MPi en World Class Maintenance uitgevoerd. Speerpunten hier zijn robotisering en onderhoud van windparken op zee. Nieuw is de oprichting van een Maintenance Techlab bij Dockwize in Vlissingen, als onderdeel van een door OPZuid ondersteund project.

Recent is daarnaast een eerste stap gezet voor het opzetten van een Fieldlab voor Offshore Wind maintenance (Fieldlab Zephyros) in Vlissingen. Bij Scalda vindt de eerste samenwerking plaats tussen onderwijs en bedrijfsleven rondom onderhoud van turbinebladen met drones. En er wordt momenteel gekeken naar een specifieke testlocatie waar bedrijven samenwerken aan innovaties in onderhoud. Hierbij is Impuls nadrukkelijk op zoek naar een koppeling van de activiteiten en het delen van de faciliteiten door het Maintenance Techlab en Fieldlab Zephyros.

Energietransitie

De energietransitie is een thema dat de activiteiten van Impuls in de breedte raakt. Wat betreft de energietransitie in relatie tot logistiek en maintenance is vooral de verduurzaming van het goederentransport een belangrijk speerpunt. Dit wordt het komende jaar opgepakt binnen het OPZuid project Zero Emission Transport. Hierbinnen kunnen bedrijven kennismaken met de mogelijkheden van elektrisch transport, maar wordt ook onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het gebruik van waterstof voor mobiliteit. Impuls ondersteunt hierbij de samenwerking tussen de betrokken partijen en helpt bij de totstandkoming van de business cases.

Concreet moet dit leiden tot een tweetal pilot projecten met waterstof tankstations die binnen een periode van twee á drie jaar operationeel kunnen zijn. Zeeland positioneert zich samen met de regionale industrie via Smart Delta Resources (SDR) steeds duidelijker als Hydrogen Delta (zie SDR). Hier wordt op termijn ingezet op grootschalige waterstof productie. Vanuit de waterstof pilots voor mobiliteit (wegtransport en waterstofscheppen) zullen de ontwikkelingen binnen de industrie dan ook op de voet worden gevolgd, omdat hier de sleutel ligt voor grootschalige en betaalbare toegang tot groene waterstof.

Doorontwikkeling Energy Port Zeeland

Impuls heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het platform Energy Port Zeeland en het betrekken van het regionaal bedrijfsleven bij de ontwikkelingen en kansen van Offshore Wind in de regio. Inmiddels bestaat dit netwerk uit meer dan 400 personen, afkomstig van meer dan 250 verschillende organisaties en bedrijven.

De focus verschuift momenteel steeds meer naar andere toekomstige windpark ontwikkelingen, omdat de belangrijkste contracten voor de Borssele windparken inmiddels zijn vergeven en druk wordt gewerkt aan de eerste fase van de realisatie. Daarnaast vestigen steeds meer offshore wind gerelateerde bedrijven zich in en rond Vlissingen, opent Ørsted eind 2019 haar onderhoudsbasis en verbreden de activiteiten zich naar andere offshore markten en decommissioning.

Het is daarom tijd voor een doorontwikkeling van Energy Port Zeeland naar een Netwerk en Innovatie Platform voor Offshore Wind. Het organiseren van informatie- en netwerkbijeenkomsten blijft hierbij een belangrijk aandachtspunt, maar er zal steeds meer aandacht komen voor onderzoek & innovatie en opleiding & arbeidsmarkt ontwikkeling. Impuls werkt samen met HZ University of Applied Sciences en gemeente Vlissingen aan een meerjarenplan voor de doorontwikkeling van Energy Port Zeeland.

Uitvoeringsagenda Regionale Energiestrategie Mobiliteit

Binnen de uitvoeringsagenda van de Regionale Energiestrategie heeft Impuls het afgelopen jaar het voorzitterschap van de sectortafel mobiliteit voor haar rekening genomen. Momenteel wordt gewerkt binnen een klein programmateam aan de uitvoeringsagenda op een 14-tal actielijnen aan de verduurzaming van mobiliteit in Zeeland.

Bouwstenen en actielijnen RES Mobiliteit

ISHY – implementatie van hybride schepen

De binnenvaartsector staat voor een enorme uitdaging om de vloot schepen schoner en duurzamer te maken. Het cluster Logistiek is dan ook verheugd met de deelname aan het Interreg 2-seas project Hybrid Shipping, dat op het moment van schrijven van het jaarplan zo goed als zeker doorgaat.

Binnen dit forse project met een budget van 16 miljoen euro, coördineert Impuls één van de pilot projecten. Dit betreft de ombouw van een groot binnenvaartschip naar aandrijving op waterstof. Voor dit project is een consortium met deelname van een aantal Zeeuwse mkb-bedrijven gevormd. Dit project heeft een hoge publiciteitswaarde en betreft wereldwijd de eerste fysieke ombouw van een groot binnenvaartschip naar waterstof.

Naast de technische uitdagingen vormt de beschikbaarheid van voldoende en betaalbare (groene) waterstof de grootste uitdaging voor de scheepvaart. Er zal nadrukkelijk naar mogelijkheden worden gezocht om een gezamenlijke laad- en bunkerinfrastructuur te ontwikkelen voor de scheepvaart en het wegtransport. Hierbij wordt gezocht naar samenwerkingsmogelijkheden met de gebouwde omgeving en de industrie.

4.4 Vrijetijdseconomie

De groei van het toerisme blijft onverminderd groot. In 2018 vonden er ruim 18 miljoen overnachtingen plaats in de provincie, een toename van 3,5% ten opzicht van 2017. 55% van het aantal overnachtingen komt vanuit het buitenland. Naast het groot aantal verblijfstoeristen, telt Zeeland ook een groot aantal dagrecreanten. Het afgelopen jaar vonden maar liefst 43 miljoen uitstapjes plaats in Zeeland door Nederlanders, zo'n 20% meer dan in 2015. Dit is inclusief de uitstapjes van eigen bevolking. Hier bovenop komt nog het aantal dagtrips van de buitenlandse gasten waarvan de recente cijfers niet bekend zijn. De totale bestedingen van verblijfs- en dagtoeristen in Zeeland bedragen ruim 1,8 miljard euro (Kenniscentrum Kusttoerisme, 2018).

Groei van 56% tot 2030: kans én uitdaging

De toeristische sector vormt een belangrijke banenmotor voor Zeeland met ruim 16.000 banen. Hiermee levert de vrijetijdseconomie een significante bijdrage aan de werkgelegenheid en leefbaarheid van Zeeland. Hiernaast geeft NBTC Holland Marketing aan dat we tot 2030 een groei van 56% kunnen verwachten aan de kust. Dit biedt mooie groeikansen voor ondernemers in de sector, zeker in het kustgebied, maar de uitdaging voor de komende jaren is om deze economische ontwikkeling in balans te laten plaatsvinden met omgeving en inwoners. Juist de bijdrage aan de leefbaarheid, waar ook de Zeeuwen zelf van profiteren, staat centraal maar tegelijkertijd staat er druk op nieuwe toeristische plannen van ondernemers door inwoners die tegen nieuwe, met name nieuwe grootschalige toeristische ontwikkelingen zijn.

Versterken meerwaarde vrijetijdseconomie

De rol van Impuls hierbij is om gezamenlijk met toeristisch bedrijfsleven, gemeenten, Provincie Zeeland en andere stakeholders te komen tot een eenduidig perspectief voor toeristische ontwikkeling in Zeeland. Impuls zal hierbij inzetten op het verder versterken van de veelzijdigheid en meerwaarde van de vrijetijdseconomie voor Zeeland, waarbij ontwikkelkansen voor mkb bedrijven centraal staan. Impuls zal door uitvoering van projecten met bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken aan de uitvoering van de Strategische Agenda Toerisme voor Zeeland, welke het afgelopen jaar gezamenlijk met partners in de Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA), bedrijven via Toeristisch Ondernemend Zeeland (TOZ), gemeenten en Provincie Zeeland tot stand is gekomen. In het bijbehorende uitvoeringsprogramma staat voor Impuls centraal om te werken aan projecten gericht op bedrijfsleven rondom de missies CO2 reductie en verduurzaming van het mkb. Daarnaast werkt Impuls aan een economisch bestendige en leefbare delta.

Toekomstbestendige doorontwikkeling

De uitdaging voor het toerisme in Zeeland is om de bedrijfstak op een toekomstbestendige manier te laten doorontwikkelen in balans met de omgeving. Verduurzaming van de sector is daarbij een belangrijke opgave maar ook een regionale aanpak met overheden en bedrijfsleven. Hierin kan centraal worden gesteld hoe toeristische ontwikkeling op een positieve manier kan bijdragen aan de maatschappelijke transitie die op Zeeland af komen. Impuls blijft hierbij inzetten op het stimuleren van innovatie en kwaliteitsverbetering door middel van voorbeeldprojecten met bedrijven die inzetten op crossovers met thema's als energietransitie, CO2 reductie en circulaire economie.

Impuls speelt hierin een centrale rol als verbinder tussen bedrijven, TOZ, overheden en andere stakeholders in de sector. Samen met de Toeristische Uitvoeringsalliantie wordt een sterke bijdrage geleverd aan doorontwikkeling van het toeristische ecosysteem. Hierin wordt de triple helix aanpak binnen het Kennis & Innovatienetwerk toerisme verder gecontinueerd en verder uitgebouwd. Inzet voor 2020 is om de betrokkenheid van het toeristische bedrijfsleven en de gemeenten bij dit netwerk verder te vergroten zodat de slagkracht van de sector vergroot wordt. Met een sterk(er) netwerk kan

de zichtbaarheid en vertegenwoordiging van de sector bij maatschappelijke opgaven en gebiedsprocessen (Omgevingsvisie, Regionale Energiestrategie) geborgd worden.

Duurzaamheid & Energietransitie

Impuls blijft in 2020 bedrijven in de verblijfsrecreatie stimuleren om in te zetten op circulair (ver)bouwen middels het project Circulaire Beleving. Dit krijgt een verbreding in toepassing binnen het Interreg Twee Zeeën project FACET (Facilitate the Adoption of Circulair Entrepreneurship in the Tourism and Leisure sector). Met een sterk Zeeuws consortium, waarin naast Impuls, een tweetal mkb bedrijven, Stichting Strandexploitatie Veere en HZ University of Applied Sciences, wordt samen met projectpartners uit Frankrijk, Vlaanderen en Engeland geëxperimenteerd met circulaire toepassingen op het gebied van afvalreductie en circulaire bedrijfsvoering. Bewustwording van bedrijven over deze thema's is een belangrijk aandachtspunt, en Impuls zal de best practices uit dit project uitdragen binnen de sector.

Regionale Energiestrategie

Samen met TOZ wordt invulling gegeven aan acties en pilotprojecten binnen de subtafel Recreatief Vastgoed van de Regionale Energiestrategie (RES). Een van de beoogde projecten richt zich op testen van energie neutrale toepassingen op recreatiebedrijven. Hierbij vindt uitwisseling plaats met recreatiebedrijven in Noord-Brabant en Limburg, TU Eindhoven, Avans Hogeschool en RECRON binnen een gezamenlijk op te starten OPZuid project waarbij Impuls beoogd penvoerder is. Opgedane best practices zullen worden gedeeld met bedrijven in Zeeland.

Innovatie en kwaliteit

Impuls blijft werken aan het stimuleren van toekomstbestendig ondernemen in de sector. Middels roadshows om voorbeeldprojecten te laten zien tussen kleine en grote ondernemers, tussen verschillende regio's en subsectoren (horeca, dagattracties, watersport, verblijf). Hiermee biedt Impuls inspiratie en bewustwording over de grote thema's en transitie die op Zeeuwse bedrijven af komen, en de kansen die dit kan bieden. De vrijetijdseconomie is van toegevoegde op het gebied van leefbaarheid en klimaatadaptatie, maar ook een voorbeeldregio zijn voor energietransitie waarin gasten tijdens hun verblijf in Zeeland bewust worden van mogelijke toepassingen op het gebied van duurzame energie.

Fonds Verblijfsrecreatie

Middels het Fonds Verblijfsrecreatie waarbinnen financiering voor campings voor verduurzaming en implementatie Kustvisie beschikbaar komt, wordt gewerkt aan het ondersteunen van financieringsbehoefte van de (verblijfsrecreatie)sector. Het bijbehorende Investor Readiness programma is sector-breed toegankelijk voor alle geïnteresseerde ondernemers die stappen willen zetten in businessplan ontwikkeling. Door middel van diverse masterclasses wordt ingezet op bewustwording, met innovatievouchers als aanjaagmiddel en aangevuld met coaching en begeleiding. Specifiek aandachtspunt is er voor de uitdagingen rondom bedrijfsopvolging in de verblijfsrecreatie.

Innovatievouchers

Ondersteuning voor ondernemers door middel van innovatievouchers wordt gecontinueerd. Dit wordt gedaan door het beschikbaar stellen van vouchers voor de verblijfsrecreatie in de gemeenten Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland, Tholen en Veere. Deze kunnen door ondernemers worden ingezet om met behulp van externe expertise hun bedrijf te verbeteren en te innoveren. De inzet van een expertteam waarin integrale ontwikkeling van het bedrijf centraal staat (omgeving, landschap, circulair, conceptontwikkeling) is een succesvol instrument en wordt ook gecontinueerd. Daarnaast zijn er binnen de gemeente Schouwen-Duiveland ook vouchers beschikbaar voor stimulering van kwaliteitsverbetering binnen horeca en watersport. Binnen het eerder genoemde Interreg project

FACET zijn vouchers beschikbaar voor recreatiebedrijven die stappen willen zetten in circulaire bedrijfsvoering

Arbeidsmarkt

De opgaven op het gebied van de arbeidsmarkt blijft ook voor de toeristische sector groot. Impuls zal middels betrokkenheid bij het Hospitality Pact hieraan bijdragen.

Digitale ontwikkelingen

Ook digitale ontwikkelingen blijven van belang, juist om mkb ondernemers te ondersteunen bij hun digitale vaardigheden. Impuls denkt hierin mee en adviseert in de verdere ontwikkeling van het digitaal toeristisch systeem

Kerngroep Toeristische mobiliteit

Op het gebied van mobiliteit zet Impuls in 2020 de betrokkenheid bij de kerngroep Toeristische mobiliteit voort. Impuls denkt tevens mee over kansrijke concepten met ondernemers op het gebied van duurzaam vervoer, dit in relatie tot de Regionale Energiestrategie.

Overige

Impuls is actief betrokken bij verschillende regionale toeristische overlegstructuren en denkt daarin, met zowel overheden als ondernemers, mee over de ontwikkeling van toerisme in Zeeland. Voorbeelden zijn de Werkgroep Bevelanden Recreatief en Toeristische Denktank Schouwen-Duiveland. Ook is Impuls als adviseur nauw betrokken bij TOZ, waarvan sinds 2019 het programmamanagement bij Impuls is ondergebracht.

Begeleiding verschillende initiatieven

Ondernemers, maar ook overheden en maatschappelijke instanties vinden bij Impuls een luisterend oor voor de ontwikkeling van initiatieven die een meerwaarde opleveren voor de regionale economie. Indien wenselijk zal Impuls begeleiding aanbieden. Bij langdurige of intensieve trajecten zal gekeken worden naar aanvullende financiering buitenom het reguliere budget.

5. Projectenoverzicht

Cluster	Project/activiteit	Doelstelling	Rol Impuls	Looptijd	Totale projectomvang
<i>Invest in Zeeland</i>					
	<i>Lopende activiteiten</i>				
	Investor Relations	Realiseren van uitbreidingsinvesteringen of nieuwe bedrijfsvestigingen bij bedrijven met een internationale moeder.	Accountmanager, acquisiteur, netwerker	Doorlopend	
	Strategisch Accountmanagement	Identificeren en benutten van kansen door een structurele bewerking van de grotere Nederlandse bedrijven in Zeeland.	Accountmanager, acquisiteur, netwerker	Doorlopend	-
<i>Innovatie-financiering</i>				-	-
	<i>Lopende projecten</i>				
	1e lijnsopvang Investeren (financiering via MKB-gelden)	Ondernemers helpen bij vraagstukken over financiering van innovatie en het doorverwijzen naar financieringsregelingen (zoals OP-Zuid, MIT-Zuid, Zeeland FM, Innogo en banken).	Uitvoering	Doorlopend	
	CrossRoads II	Het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden hebben het project CrossRoads opgezet om bedrijven in de grensregio Vlaanderen-Nederland te helpen bij het toepassen van nieuwe technologieën. CrossRoads levert daartoe inhoudelijke en financiële ondersteuning. Het project is een samenwerking tussen Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en Vlaanderen.	Partner en uitvoering	verlengd tot 2020	
	MIT Zuid	MIT Zuid is een regeling om innovatie in het kB te stimuleren in de topclusters (agrofood, chemie, high tech systems, biobased, logistiek, maintenance, life science and health) en de topsectoren van EZ door middel van drie instrumenten: Innovatieadvies, Haalbaarheidsstudies en R&D samenwerkingsprojecten. Rol Impuls is toeleiden kB naar de regeling, begeleiden bij de aanvraag en aanscherpen van de businesscase.	Partner	Doorlopend	
	Zeeland Financial Matching	De kern van Zeeland FM bestaat er uit dat I) transparantie in vraag en aanbod van kapitaal groter wordt en II) meer financieringen voor innovatieve bedrijven gerealiseerd worden (zowel starters als groeiers). De werkwijze van Zeeland FM is gebaseerd op het huisarts-specialisten model. De huisarts identificeert het probleem en koppelt wanneer nodig de ondernemer aan een specialist die intensieve begeleiding biedt, wat realisatie van de financiering substantieel vergroot. De ondernemer krijgt aan het einde van het traject 50% van de kosten die gemaakt zijn aan de specialist vergoed, tot een maximum van € 2.500.	Penvoerder, uitvoering	t/m 31 december 2020	
	Dockwize (voorheen St. Kenniswerf/DOK41)	Een samenwerkingsverband tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Dockwize is de kennis- en innovatiehotspot van Zeeland. Innovatie, ondernemerschap en werkgelegenheid worden vanuit Dockwize gestimuleerd. Dock (voorheen DOK41) is de Zeeuwse broedplaats/incubator voor innovatieve techno- en creatieve startups en is gevestigd op het Kenniswerf terrein.	Founding partner, bestuurder	Doorlopend	
	InnoGo!	InnoGo! is het project dat innovatieve (techno)starters in Zeeland begeleidt en ondersteunt bij de opzet van een bedrijf en/of de ontwikkeling van een product. InnoGo III vormt de verbindende factor tussen tal van initiatieven in Zeeland, waaronder initiatieven op het gebied van incubatormilieus. In 2020 wordt de maximale financiering verhoogd van € 100.000 naar € 200.000.	Penvoerder, Uitvoering	Verlengd t/m 2023	Groei naar 3 miljoen euro fondsomvang

Cluster	Project/activiteit	Doelstelling	Rol Impuls	Looptijd	Totale projectomvang
	Zeeuws Participatiefonds (ZPF)	Het ZPF verstrekt hoog risicodragend kapitaal aan startende en doorstartende ondernemers in Zeeland, door middel van het verstrekken van achtergestelde leningen of het nemen van een aandelenparticipatie. Financiers van het ZPF zijn de ABN-AMRO, de ZLM, de Zeeuwse Verzekeringen, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Provincie Zeeland.	Bestuurder, uitvoering (inclusief fondsmanagement)	Doorlopend	Groei naar 13,5 miljoen euro fondsomvang
	Aanjagen projecten richting OP-Zuid en aanjaaggelden Zeeland In Stroomversnelling	Het mede realiseren en faciliteren van robuuste netwerken van bedrijven, overheden en kennisinstellingen in de belangrijkste Zeeuwse topsectoren. Deze netwerken richten zich op maatschappelijke uitdagingen zoals circulaire economie, energietransitie, digitalisering etc. Daarnaast richten de activiteiten zich op het begeleiden van netwerken/clusters naar relevante regelingen voor clusters. Rol van het cluster innovatiefinanciering is toeleiding van de netwerken naar relevante subsidieregelingen	Begeleiding	Doorlopend	
	Financieringstafel	Versterken Zeeuwse financieringslandschap en bovenregionale samenwerking met West-Brabant door met verschillende financiers (banken, informal investors, ROM's, RVO, EZK etc.) tezamen te werken aan versterking van en financiering van ingebrachte casussen door (innovatief) MKB d.m.v. stapelfinanciering.	Begeleiding	Tm ultimo 2020 (pilot)	
	Fonds Verblijfsrecreatie	Dit fonds heeft als doel om campingeigenaren in Zeeland in staat te stellen (meer) te investeren in de duurzaamheid en vitaliteit van hun bedrijf, passend binnen de kustvisie. Dit fonds zal achtergestelde leningen verstrekken. Financiers van het fonds zijn de PZEM en de provincie Zeeland.	Bestuurder, uitvoering (inclusief fondsmanagement)	T/m 2034	Fondsomvang 6 miljoen euro
<i>Circulaire economie en energietransitie</i>					
	<i>Lopende projecten</i>				
	Regionale Energiestrategie	Het ontwikkelen van een Regionale Energiestrategie voor Zeeland, als input voor de landelijke energiestrategie, om te voldoen aan de afspraken van het Klimaatakkoord van Parijs; 95% CO2 reductie in 2050 (40% in 2030).	Deelnemer van het ambtelijke en bestuurlijke kernteam, voorzitterschap van tafel gebouwde omgeving en mobiliteit. . Betrekken van bedrijfsleven en het beoordelen van initiatieven op haalbaarheid en financierbaarheid.	Januari 2018- doorlopend	60.000 euro
	Zeeuws Energieakkoord particuliere woningbouw	Meer dan 30 Zeeuwse bedrijven en organisaties hebben begin 2017 hun handtekening gezet onder het Zeeuws Energieakkoord. Daarmee spreken ze af dat zij gezamenlijk gaan werken aan het versneld energie- en CO2-neutraal maken van de Zeeuwse particuliere woningvoorraad. De doelstelling is om de particuliere woningvoorraad in 2045 volledig energieneutraal te hebben.	Mede-initiatiefnemer en coördinator van het Zeeuws Energieakkoord samen met de Regiocoördinator Zeeuwse gemeenten.	Vanaf september 2015, doorlopend	
	Circulaire woningbouw	Twee woningbouwcorporaties ontwikkelen met een projectontwikkelaar circulaire renovatie, nieuwbouw en de opzet van een marktplaats voor gebruikte bouwmaterialen.	Ondersteuning bij het zoeken van geschikte partners voor het opzetten van een marktplaats, leggen van contacten met partijen die hier ook mee aan de slag willen, faciliteren van kennisuitwisseling tussen Zeeuwse bedrijven.	Mei 2018 - jun 2021	121.000 euro
	Symbiosis for Growth	Symbiosis for Growth (S4G) zoekt kansen voor industriële symbiose voor het MKB in Zeeland en West-Brabant. Door bedrijven aan elkaar te koppelen kunnen concrete samenwerkingskansen ontstaan om (rest)materialen, energie, kennis, capaciteit, faciliteiten en innovatie met elkaar uit te wisselen.	Mede-uitvoerder van programma	2018 - 2022	

Cluster	Project/activiteit	Doelstelling	Rol Impuls	Looptijd	Totale projectomvang
		Deze uitwisselingen kunnen leiden tot kostenbesparing, leveren een positieve bijdrage aan het milieu en stimuleren innovatie			
	Restwarmte bedrijventerrein Smokkelhoek	Samen met de gemeente Kapelle en ca. 6-8 bedrijven in Kapelle, wordt een haalbaarheidsonderzoek opgezet naar de mogelijkheid om beschikbare restwarmte op het bedrijventerrein te gebruiken	Initiatie, faciliteren onderzoeken	Jan 2019 - dec 2020	Ca. 80.000 euro
	Toepassing proceswater Coroos	Coroos heeft een grote hoeveelheid proceswater, dat nu dagelijks geloosd wordt op de Westerschelde. Er wordt onderzoek gedaan of dit water door de agrarische sector kan worden gebruikt	Ondersteunend	Okt 2018 -dec 2020	Ca. 30.000 euro
	PS-Loop	Realisatie van recycle fabriek voor piepschuimrecycling	volgen realisatie, zonodig ondersteuning	2018 - 2020	10 miljoen euro
	Wier & Wind	Beoogd eindresultaat van het project Wier&Wind is een betrouwbaar, geautomatiseerd en beproefd zeewierteeltsysteem dat geschikt is voor opschaling binnen en rondom windparken in de Noordzee. Zeeuwse partners zijn Seaweed Harvest Nordsea, Murre Technologies en Hogeschool Zeeland	Mede-initiator, facilitator proces en ondersteuning bij werven van subsidie en financiering. Nu volgen realisatie, zonodig ondersteuning	2018 - 2022	Ca. 4,5 miljoen euro
	Uitvoeringsbureau Biobased Economy Zeeland	Afstemmen van initiatieven rondom biobased economy in Zeeland met de volgende partners. North Sea Ports, Universiteit Wageningen, Kamer van Koophandel, Provincie Zeeland, Biobased Delta, Center of Expertise Biobased Economy van HZ University of Applied Sciences.	Faciliteren overleg	Doorlopend	
	Biovoice	Circulaire vraagstukken van het grootbedrijf oplossen door samenwerking met het mkb en startende bedrijven.	Ophalen van vraagstukken bij het grootbedrijf en matchen met mkb	2020 - 2021	Ca. 1.000.000 euro
	<i>Verkenningen</i>				
	Maakindustrie	Vervolg op inspiratiesessies met FME - Rabobank			
	Vervolg op voucherregeling	Deze vouchers zijn bedoeld om innovatieve mkb-ondernemers te stimuleren om nieuwe circulaire en of biobased producten, diensten, processen of concepten te ontwikkelen.	Overleg met Provincie Zeeland over vervolg		
	Logistiek en Energie				
	Logistiek				
	<i>Lopende projecten</i>				
	Zeeland Connect 2020	Versterken van de positie van logistiek Zeeland door verbinding en samenwerking via hét ondernemende en onafhankelijke netwerk van ondernemers, kennisinstellingen en overheden.	Penvoerder en uitvoering programma management.	2020 (K&I netwerk)	ca. 150.000 euro per jaar
	Dare2Share – OP-Zuid	Het project Dare2Share heeft als doel het beter ontsluiten van HBO-kennis en capaciteit (Human Capital) voor het Midden- en Kleinbedrijf en daarmee bij te dragen aan oplossingen van de vraagstukken binnen het mkb in de logistiek, transport en supply chain management sector. Het maken van een efficiency slag (innovatie) binnen het MKB en opdoen van ervaringen voor het zittend en aankomend Human Capital in de logistieke sector staan daarbij voorop.	Aanjagen en projecten initiëren en ondersteunen.	2019 – 2021	400.000 euro voor 3 jaar
	Synchromodaal transport 2020	Versterken samenwerking binnen verladers en vervoerdersnetwerken. Stimuleren innovaties, gezamenlijke aanpak bottlenecks en realiseren CO2 reductie.	Uitvoering programma Topsector Logistiek. Voorzitterschap en organisatie Verladerskring Kanaalzone en Netwerk Wegtransport. Levert regiomanager Lean&Green Offroad netwerk namens Zeeland.	t/m augustus 2020	120.000 euro per jaar (2020: € 80.000,-)
	<i>Nieuwe projecten</i>				
	Zero Emission Transport – OP-Zuid	Wegtransportsector bekend maken met mogelijkheden zero-emissie transport inclusief haalbaarheidsonderzoek waterstof voor mobiliteit.	Penvoerder, OP-Zuid subsidie toegekend	2020 – 2023	2,6 miljoen euro/ totale looptijd
	Living Lab Autonoom Transport – OP-Zuid	Uitvoeren test met autonome vrachtsuttle in havengebied Vlissingen. Stap voor stap uitbreiding testtracé van terminal naar openbare weg.	Penvoerder, OP-Zuid subsidie toegekend	2020 - 2022	2,9 miljoen euro/ totale looptijd

Cluster	Project/activiteit	Doelstelling	Rol Impuls	Looptijd	Totale projectomvang
	<i>Verkenningen</i>				
	Stromen & Verbindingen	Opzet modal-shift programma met focus op ontwikkeling van een aantal nieuwe goederencorridors.	Aanjagen, ondersteunen en helpen bij financiering	2020 en verder	
	Digitalisering & Robotisering	Opzet Logistics Intelligence project voor innovatie Digitalisering & Robotisering van Zeeland Connect.	Penvoerder en ondersteuning totstandkoming en subsidieaanvraag.	2020 en verder	
Energie					
	<i>Lopende projecten</i>				
	Offshore Wind/ Platform Energy Port Zeeland	Economische ontwikkeling offshore wind activiteiten stimuleren door samenwerking overheid, onderwijs en bedrijven. Doorontwikkeling Energy Port Zeeland als Netwerk & Innovatie Platform voor Offshore Wind.	Ondersteunen profilering Zeeland als one-stop-shop hub voor offshore wind. Vestiging, samenwerking en innovaties stimuleren. Co-auteur meerjarenplan.	2020 en verder	interne uren
	ISHY – Implementation of Ship Hybridisation – Interreg 2 seas	Implementatie van een 4-tal hybride, op waterstof aangedreven, schepen. De Zeeuwse pilot binnen dit project betreft de ombouw van een binnenvaartschip naar een waterstof-elektrische aandrijving.	Project management en inbreng kennis van netwerk en waterstof infrastructuur. Coördinatie pilot ombouw binnenvaartschip met waterstof aandrijving. Separaat bunkering waterstof infrastructuur realiseren en overige innovaties hybride schepen stimuleren.	2019 – 2022	16 miljoen euro voor 3,5 jaar
	<i>Nieuwe projecten</i>				
	Transitieverveling Duurzame mobiliteit	Uitrol deelauto platforms en bedrijven ondersteunen bij verduurzaming zakelijke kilometers. lopende OP-Zuid subsidieaanvraag	Penvoerder	2020 - 2022	3 miljoen euro voor 3 jaar
	Uitvoeringsagenda RES Mobiliteit				
	<i>Verkenningen</i>				
	Zero-emissie laad- en tankinfra	Realisatie van laad- en tankinfrastructuur voor low en zero-emissie mobiliteit (elektrisch laden, waterstof, biobrandstoffen, etc.). Ondersteuning van diverse initiatieven van regionale ondernemers en uitvoering haalbaarheidsstudies voor waterstof infrastructuur/ Clean Energy Hubs (o.a. als onderdeel van Zero Emission Transport project van Zeeland Connect).	Ondersteunen regionale samenwerking, kennis uitwisselen, ondersteunen haalbaarheidsonderzoek, business cases en financiering van plannen. Tevens synergie met SDR-platform en ontwikkelingen binnen de industrie.	2020 en verder	nrb
Maintenance					
	<i>Lopende projecten</i>				
	Smart Tooling – Interreg VL-NL	Inzet van drone- en robottechnologie voor technisch onderhoud binnen de chemie- en procesindustrie via realisatie van een aantal demo's bij Dow in Terneuzen en BASF in Antwerpen.	Projectmanagement van cluster inspectie (vaten en leidingen). Begeleiden deelnemende bedrijven, definitie use-cases en sturen op voortgang.	t/m mei 2020 (verlengd)	3 miljoen euro voor 3 jaar
	<i>Nieuwe projecten</i>				
	Maintenance Techlab	Opzet Maintenance Fieldlab in Vlissingen voor (proces)industrie. Project van KIC Mpi.	Deelnemer en facilitator (via Dockwize).	2020 - 2022	
	<i>Verkenningen</i>				

Cluster	Project/activiteit	Doelstelling	Rol Impuls	Looptijd	Totale projectomvang
	Fieldlab Zephyros	Businessplan en realisatie innovatielab voor onderhoud aan offshore windparken in Vlissingen. Eerste samenwerking met Scalda voor onderhoud turbinebladen gestart. Locatie Fieldlab in Vlissingen wordt gezocht. Mogelijke combi met Maintenance Techlab.	Ondersteuning business plan en totstandkoming. Betrekken regionale ondernemers.	2020 - 2022	nrb
Vrijtijds-economie					
	<i>Lopende projecten</i>				
	Land in Zee: circulaire beleving	Stimuleren circulair bouwen en toepassing circulaire concepten bij bedrijven in de verblijfsrecreatie	Uitvoering intakegesprekken bij ondernemers, project-coördinatie/administratie	2017 - 2020	
	Innovatievouchers verblijfsrecreatie	Uitvoering innovatievouchers verblijfsrecreatie in gemeenten Veere, Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland en Tholen	Uitvoering intakegesprekken bij ondernemers, begeleiding innovatievoucher-traject, evaluatie en communicatie over ervaringen	2020 - 2022	
	SAIL	Uitvoering pilotprojecten met ondernemers uit toerisme en zorg rondom voeding, wellbeing, sport en beweging	Stimuleren ondernemersinitiatieven binnen twee pilots in Domburg en Cadzand-Bad	2017 - 2020	
	Toeristische Mobiliteit	Implementatie duurzaam toeristennet inclusief stimuleren van ondernemersinitiatieven	Voorzitterschap provinciale kerngroep toeristische mobiliteit	2020	
	TOZ Toeristische Ondernemers Zeeland	Het in stand houden en vergroten van de organisatiekracht van de toeristische ondernemers in Zeeland waarbij zij enerzijds de eigen sector versterken maar ook blijven investeren in het platform als aanspreekpunt en gesprekspartner voor de overheden	Rol als adviseur en ondersteuner	2020 - 2022	
	TUA Toeristische Uitvoeringsalliantie	Projectmatig samenwerkingsverband met VVV en Kenniscentrum (kust)toerisme	Projectpartner in TUA-projecten met een duidelijk per project beschreven rol. Zie TUA Jaarplan	2020	
	<i>Nieuwe projecten</i>				
	Digitale ontwikkelingen	Doelstelling in dit project is de kansrijke digitale ontwikkelingen te volgen voor de toeristische sector en waar mogelijk op in te spelen i.s.m. relevante (externe) partijen binnen en buiten Zeeland	Monitoring ontwikkeling en trends, en waar mogelijk initiëren actie relevant voor ondernemers	2020	
	Fonds verblijfsrecreatie Zeeland	Organiseren van kapitaalinjectie voor ondernemers in de verblijfsrecreatie om te komen tot kwaliteitsverbetering van (verouderde) bedrijven	Opzetten fonds; uitvoering en begeleiding aanvragende ondernemers; uitvoering fondsmanagement	2020 - 2035	
	Stimulering Ondernemersinitiatieven Innovatie/Investor Readiness Programma	Ondersteunen van ondernemers in de toeristische sector & aanjagen van innovatie. Deels gekoppeld aan het Fonds Verblijfsrecreatie deels breder gericht op mastersclasses, info bijeenkomsten, coaching en begeleiding van ondernemers	Advisering (individuele) ondernemers over initiatieven op het gebied van natuur, mobiliteit, digitale ontwikkelingen; organiseren (collectieve) ondernemers bijeenkomsten & masterclasses over div. onderwerpen & inspelen op trends	2020 - 2022	
	FACET	Ontwikkeling, ondersteuning en stimulering recreatiebedrijven om circulaire toepassingen in de bedrijfsvoering door te voeren (deels accommodatie ontwikkeling, deels afvalverwerking en andere toepassingen)	Penvoerder; uitvoering voucherregeling; opzetten regionale communities; uitrol best practices naar sector	2020 - 2022	
	Duurzame energie recreatiebedrijven (OP ZUID)	Ontwikkeling en uitvoering van pilotprojecten van toepassingen duurzame energie op recreatiebedrijven in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg	Penvoerder; begeleiding Zeeuwse pilot; uitrol naar sector	2020 - 2022	
	<i>Verkenningen</i>				
	Verkenningen toerisme & recreatie	Kans geven aan nieuwe ontwikkelingen en/of initiatieven van ondernemers	Advisering en ondersteuning	2020	

